

Jordan Martis, drie jaar winnaar categorie originele gedichten klas 1-2 en deelnemer aan Carifesta in Trinidad. Foto's: Gerald Martina

ANGE JESSURUN, MARISELLE BERMUDEZ & ELVIRA BONAFACIO

Het Papiaments heeft vele jaren gestreden voor een ereplaats in het onderwijs van Aruba, Bonaire en Curaçao. In 1999 werd het Papiaments officieel als vak geïntroduceerd in de basisvorming van het voortgezet onderwijs. Om dit heuglijke feit te vieren nam Ange Jessurun, toenmalig vakconsulent voor docenten Papiaments, het initiatief om een Papiamentstalige literaire wedstrijd te houden voor de leerlingen van klas 1 en 2 van alle vormen van het voortgezet onderwijs op Curaçao. Vanwege het grote succes hiervan werd de wedstrijd na twee jaar voor alle klassen van het voort-

gezet onderwijs opengesteld.

Na de eerste jaren vertegenwoordigers te hebben gestuurd naar de finale op Curaçao, begon Bonaire na vijf jaar haar eigen competitie. En Aruba volgde vier jaar later. Na de lokale wedstrijden vindt er elk jaar een finale plaats tussen de finalisten van de drie eilanden die vroeger deel uitmaakten van de Nederlandse Antillen. In 2008 werd naast de gedichten- en verhalencompetitie ook een haikuwedstrijd toegevoegd.

Zo ontstond er een nieuw genre in de Papiamentstalige literatuur: jeugdliteratuur geschreven door en voor de jeugd. Het resultaat van deze wedstrijd weersprekt de mening van menig (taal)docent dat de jeugd van de ABC-eilanden niet houdt van lezen

ARTE DI PALABRA, EEN PODIUM VOOR JONGE AUTEURS

De groei van de Papiamentstalige jeugdliteratuur

Wat verklaart de enorme populariteit van de Papiamentstalige literaire voordrachtwedstrijd Arte di Palabra onder leerlingen van het voortgezet onderwijs op de ABC-eilanden? Wie zegt dat onze jeugd geen interesse heeft in het scheppen van literatuur? Een kroniek van twintig jaar creativiteit in het Papiaments.

en niet geïnteresseerd is in literatuur. Het feit dat de wedstrijd in het Papiaments is, stelt de jongeren in de gelegenheid hun gevoelens te uiten in hun moedertaal en deze te delen met een publiek van voornamelijk jongeren. De wedstrijd laat ook zien dat er weinig verschil bestaat in het niveau van moedertaalbeheersing tussen de verschillende schooltypes. Een bijkomend resultaat is de band die deze interinsulaire wedstrijd schept tussen de drie deelnemende landen, Aruba, Bonaire en Curaçao.

Organisatie

De wedstrijd is ingedeeld in zes categorieën (zie kader 1). Er zijn vier categorieën originele gedichten of verhalen

categorie 1	originele gedichten klas 1-2
categorie 2	originele gedichten klas 3-6
categorie 3	originele verhalen klas 1-2
categorie 4	originele verhalen klas 3-6
categorie 5	bestaande gedichten klas 1-2
categorie 6	bestaande verhalen klas 3-6

Kader 1. Wedstrijdcategorieën Arte di Palabra

Gyandro Marselio, drie jaar winnaar categorie originele gedichten en/of verhalen klas 3-6 en deelnemer aan Carifesta in Trinidad

(categorieën 1 t/m 4). Leerlingen presenteren een zelfgeschreven gedicht of verhaal. Een leerling kan ook een gedicht of verhaal voordragen dat geschreven is door een andere leerling uit dezelfde categorie. In de categorieën originele gedichten en verhalen beoordeelt de jury zowel de presentatie (50%) als de inhoud (50%).

Leerlingen van klas 1 of 2 kunnen ook meedoen in de categorieën bestaande gedichten of verhalen (categorieën 5 en 6). Zij presenteren een gedicht of verhaal dat door een leerling uit klas 3 of hoger, of door een volwassene is geschreven. Een reeds gepubliceerd werk van een leerling van klas 1 of 2 valt ook onder de categorie van bestaande werken. In deze categorie wordt door de jury uitsluitend de presentatie (articulatie, stemgebruik, contact met publiek) en niet de inhoud beoordeeld.

Een commissie, bestaande uit dertien vrijwilligers, bereidt aan het begin van het nieuwe schooljaar de wedstrijden voor die in maart en april van hetzelfde schooljaar gehouden worden. De data van de voorselectie en finale op Curaçao worden bepaald, tussen de carnavals- en de paasvakantie. Er wordt een poster gemaakt waarop behalve de data ook de zes winnaars van het voorgaande schooljaar te zien zijn en ook worden de regels doorgenomen en eventueel aange-

schert. Leden van de commissie bezoeken in november/december alle ruim dertig scholen voor voortgezet onderwijs om posters en de regels uit te delen. Scholen die nog niet meedoen, worden aangespoord om deel te nemen en alle scholen wordt een workshop aangeboden ter voorbereiding. Afhankelijk van de financiële situatie wordt de workshop door een professional, zoals Albert Schoobaar, een bekend acteur en schrijver, of een lid van de commissie gegeven. Op elke school wordt één docent als coördinator uitgekozen. Elk commissielid is verantwoordelijk voor enkele scholen en onderhoudt het contact met de desbetreffende coördinator.

Vorbereitung op school

Op enkele scholen is het schrijven van een gedicht of verhaal opgenomen in het lesprogramma en kiest de docent de beste inzendingen uit. Sommige scholen houden zelfs een voorselectie op school, waarna de winnaars de school mogen vertegenwoordigen. Docenten laten hun leerlingen een gedicht of verhaal schrijven dat meetelt voor een cijfer en stimuleren de beste studenten om mee te doen aan de wedstrijd. Anderen benaderen de leerlingen van wie ze weten dat die graag schrijven en/of presenteren.

Leerlingen geven zich ook spontaan

Op enkele scholen is het schrijven van een gedicht of verhaal opgenomen in het lesprogramma en kiest de docent de beste inzendingen uit

INSOMNIO

Solo a sak dreña laman
pa duna luna espacio
na firmamentu.
Streanan di kristal
riba un shimis pretu
kola di bientu i serena.
Ku wowo i kurpa kargá
m'a koncha kremp
bou 'i klechi kayente
pa tira tres kabes.
Pero mi alma ta yora
yora un yorá di mardugá
ku anhelo pa sosiegu.
Entre kuater muraya
enkapsulá manera un momia
mi sintí ta lanta baila, zoya
riba ritmo di doló.
Partinan di mi memoria
a fushoná bira un mònster
ku ta sulfurá bou di kama.
Tenglanan metáliko skèrpi
tentákulo, baba ta plak
chupa saka soño fo'i mi.
Mi n' por mas...
Mi ta guli un pulchi
pa skapa un ratu... òf tres
pa semper sosegá na pas.

INSOMNIA

The sun has set into the sea
to make way for the moon
in the skies.
Crystal stars
on a black dress
with a train of wind and dew.
With tired eyes and body
I snuggled up
under warm blankets
to doze off a little.
But my soul cries
Releasing a midnight cry
that longs for rest.
Between four walls
encapsulated like a mummy
my mind gets up and dances, swings
on the rhythm of pain.
Parts of my memories
have fused into a monster
that is raging under the bed.
Sharp metallic claws
tentacles, drool sticking
sucking out my dreams.
Can't do this anymore...
I swallow a pill
to escape for a while... or more
to forever rest in peace.

Kader 2. Het gedicht 'Insomnio' is door Gyandro Marselio voor zijn deelname aan Carifesta (Trinidad & Tobago) geschreven en nog niet in Arte di Palabra gepresenteerd. Vertaling in het Engels: Wernher Soares

Mervianny Boasman, winnares originele verhalen klas 3-6 in 2018

op, zodra ze de poster zien of informatie krijgen via Facebook of op school. De competitie is zo bekend dat leerlingen reeds aan het begin van het schooljaar aangeven mee te willen doen. Verschillende docenten geven de leerlingen extra begeleiding buiten de schooltijden, waarbij ze tips geven ten aanzien van de intonatie, articulatie en expressie. Ook ouders of andere familieleden helpen bij de voorbereiding van de leerling.

De docent of schoolcoördinator verstuurt het inschrijfformulier met de alle gegevens van de leerling en in een bijlage ook het gedicht of verhaal. Leerlingen kunnen zich ook rechtstreeks aanmelden, zoals vermeld op de poster en op de website <www.artedipalabra.com>. In dat geval neemt een commissielid contact op met de desbetreffende docent Papiaments; het betreft namelijk een schoolcompetitie. Door de docenten erbij te betrekken, ontvangen de leerlingen steun en begeleiding voor hun presentatie. Alle deelnemers ontvangen voor de wedstrijd een brief met de tijden, regels en punten waar de jury op let. Bij de voorselectie is er een souffleur die helpt indien dat nodig is. Bij de finale is dit niet meer het geval.

De scholen worden uitgenodigd hun deelnemers te komen aanmoedigen tijdens de wedstrijden en er zijn ook prijzen beschikbaar voor de school die haar vertegenwoordigers het beste aanmoedigt. Van de dertig scholen voor voortgezet onderwijs doen er gemiddeld twintig mee. Het aantal deelnemers bij de voorselectie is ongeveer honderd. Hiervan gaan er circa dertig door naar de finale op Curaçao.

De wedstrijden vinden plaats op een zaterdag. De

presentaties worden uitgezonden via de radio en zijn ook live te volgen via Facebook (<www.facebook.com/artedipalabra>). Deze opnames worden ook via YouTube gedeeld (zoek op 'artedipalabra') en blijven beschikbaar. Na de lokale competities vindt de interinsulaire finale plaats tussen de winnaars van Aruba, Bonaire en Curaçao, inmiddels beurtelings op een van de ABC-eilanden gehouden.

Impact

Gedurende het jaar ontvangt de Stichting Arte di Palabra talrijke uitnodigingen voor presentaties. De winnaars zijn te gast in enkele tv-programma's en geven ook presentaties op diverse publieke evenementen. Ook waren de winnaars de afgelopen twee jaar te gast bij de eerste minister en onderwijsminister, die het project een warm hart toedragen.

In augustus 2019 is Arte di Palabra voor het eerst buiten de grenzen van het Papiamentstalig gebied getreden. Twee veelvuldige winnaars, Gyandro Marselia en Jordan Martis hebben Curaçao vertegenwoordigd in Trinidad. Zij namen deel aan de veertiende editie van Carifesta, een festival waarbij ruim dertig eilanden en landen van het Caribisch gebied, Midden- en Zuid-Amerika elkaar op het gebied van kunst en cultuur ontmoeten. De jongeren droegen zelfgeschreven gedichten voor in het Papiaments en gaven daarna de vertaling in het Engels. Zie kader 2 voor een gedicht van Gyandro Marselia, die evenals Jordan Martis voor het derde achtereenvolgende jaar de eerste prijs in zijn categorie wist te behalen.

Verschillende ex-deelnemers hebben hun carrière in de kunst en literatuur voortgezet

Verschillende ex-deelnemers hebben hun carrière in de kunst en literatuur voortgezet. Zo heeft een van hen, Shelomi Doran-Bakhuis, een kunstacademie, de Excel Arts Academy, opgericht. Dit project heeft in 2018 een Appeltje van Oranje ontvangen uit handen van koningin Máxima. Verschillende jongeren hebben hun eigen verhalen of een gedichtenbundel gepubliceerd. Anderen hebben hun studie voortgezet op het gebied van film- en podiumkunsten.

De organisatie geeft elk lustrum een verzameling van de beste gedichten en verhalen en later ook haiku's uit. In 2005 en 2009 waren dit eenvoudige boekjes. Ter gelegenheid van het derde lustrum verscheen het boek *Pòtpurí Arte di Palabra 2014* (Jessurun, 2014), gevolgd door *Pòtpurí Arte di Palabra 2019* (Jessurun, 2019) ter gelegenheid van het vierde lustrum, beide in de vorm van een kleurrijk, glimmend boek met harde kaft. Alle scholen voor voortgezet onderwijs op Aruba, Bonaire en Curaçao hebben in 2009, 2014 en 2019 gratis een pakket boeken ontvangen. De editie van 2014 werd gefinancierd door Unesco, waarbij dit project uit een dertigtal projecten gekozen werd. Bovendien heeft Arte di Palabra verschillende prijzen in ontvangst mogen nemen, onder andere van Unesco en de Stichting Pierre Lauffer, vernoemd naar een van de meest prominente Papiamentstalige auteurs.

Toekomstplannen

De gouverneur van Curaçao, Lucille Wout, vroeg tijdens een bezoek van de commissie in juli 2019 of Arte

di Palabra ook in Nederland kon worden gehouden. In november 2019 vond er op initiatief van Nihayra Leona, voorzitter sectie Papiaments Levende Talen, in Amsterdam een literaire avond plaats, Pasa Palabra, waaraan verschillende ex-deelnemers van Arte di Palabra hebben deelgenomen. Hierna is de wens ontstaan om ook in Nederland tot een platform te komen – enerzijds om geregeld presentaties te houden en elkaar te stimuleren en anderzijds ook met het doel een meertalige literaire wedstrijd voor leerlingen van het voortgezet onderwijs te organiseren.

Op het verlanglijstje van Arte di Palabra staat bovendien een wekelijks televisie- of radioprogramma. Ook willen we het verzoek uit Nederland om de wedstrijd ook daar te laten plaatsvinden verder gaan onderzoeken. En er zijn plannen om ook Sint Eustatius te helpen met de opzet van een soortgelijke wedstrijd voor scholieren in het Engels.

Arte di Palabra heeft een vaste plaats verworven onder de bevolking van Aruba, Bonaire en Curaçao. De jongeren hebben een forum waar ze hun gevoelens in hun moedertaal kunnen uitdrukken. Samen dragen zij bij tot een nieuw genre in het Papiaments: jeugdliteratuur geschreven door en voor jongeren. ■

LITERATUUR

Jessurun, A. (Red.). (2014). *Pòtpurí Arte di Palabra 2014: Kolekshon di poesia, kuenta i haiku 2000–2013*. Caribpublishing.

Jessurun, A. (Red.). (2019). *Pòtpurí Arte di Palabra 2019: Kolekshon di poesia, kuenta i haiku 2014–2018*. Caribpublishing.

Door Arte di Palabra ontstond er een nieuw genre in de Papiamentstalige literatuur: jeugdliteratuur geschreven door en voor de jeugd

Winnaars Arte di Palabra Curaçao 2019